

Roma hagyományok

DUJ DZSÉNE ONLINE

Romani nyelvleckék – mindennapi történetek

Negyedik lapszámunktól romani nyelvleckéket indítunk a Duj Dzséneben. Ezeket olyanok írják, akik tiszavasváriak és romaniul is tudnak – olyanoknak, akik nem tudnak romaniul. A nyelvleckék egyetemi hallgatók és tanáraik támogatásával készülnek helyi és nem helyi érdeklődőknek. A nyelvleckék a májorosi városrészben élők beszédére épülnek. Lapszámonként 3-5 rövid nyelvleckét mutatunk be. Ebben a számban 4 nyelvlecke következik.

Tegyánesz pi romanyi vorba – Bárkánág misto sáj ável

Ándádo újságo tegyánesz romane tanulni. Kó tánitinél ádalá Vasváríká romáhile. Ádálenge irinász kó nagyanel romane tevorbinen. Egyetemi hallgatóvá hile táj tánára ko leromenge segítinen. Vasváríká táj káverá tegyanen romane tetanulinen. O májorosiká óka vorbinen. Ándó májbuterá ojságá is ámná 3 ássze vágy 5. Ákánág ássze 4 áven.

I. nyelvlecke

A különféle ételek elkészítési módja emlékeztetett minket arra a kérdésre, hogy „egyforma-e az ugyanolyan”, ahogy Kerekesné Lévai Erika egy korábbi cikkében fogalmazott (a Duj Dzséne – Ketten 2(1); 2025. nyári lapszámában). Tehát ha töltött káposztának látszik valami, és talán még annak is hívjuk, egyformán készítik-e romák és magyarok. Van-e értelme csoportok közötti, romák és magyarok közötti különbségekről beszélni az étel elkészítésében, mikor családonként is különböző lehet, hogy ki hogy szereti: gombócban vagy levélbe töltve, kolbásszal vagy anélkül, rizzsel vagy gerslivel. Lujza receptjét az első nyelvleckében romaniul és magyarul is olvashatják.

Phergyi árminy készülinel

Andre csuvasz o masz andegy csáro. Karing dasz i édeso lóji paprika, trín cikk foghagyma, dúj cine kávésa rosejenca borso, jek rojahal delikáto, eke rojahal lon, egy pas kilo rizsa. (Andar trín kili masz kerav la). Andar trin litera pányi opre csasz andegy píri. Te forninel andre csav i árminy taj hamvasztinavla. Kanag hamvadinel avri, kidav la tejle csingrav lake cine törzsi. Palo-di andre tótinav la, taj opre csavla te tágyel.

Töltött káposzta elkészítése

Belerakjuk a húst egy tálba. Hozzáadjuk az édes paprikát, három cikk foghagymát. Két kis kávéskanál borsot, egy evőkanál delikát, egy evőkanál sót, egy fél kiló rizst. (Ez 3 kg húsból készült). 3 liter vizet felteszek egy fazékban forrni. Meghamvasztom a káposztát, aztán kiveszem húlni. Ha kihűlt, levagdosom a kis törzsét, utána betöltöm és felteszem főzni.

II. nyelvlecke

A Duj Dzséne – Ketten harmadik számának megjelenése után kutatócsoportunk tagjai a posta előtti téren és a majorosi városrészben is tartottak bemutatót a lapról. A Széles úti standtól többen elindultunk újságot osztani a Keskeny útra és a bolt irányába. Ahogy a Roma Lányok Ifjúsági Klubjának tagjaival és gyerekekkel együtt sétáltunk a városrészben, újsággal a kezünkben, fiatalok, gyerekek, sokszor odakiáltottak a roma lányoknak: „Ko ha dala?”, a nem roma résztvevők felé biccentve a fejükkel. Akik nem tudnak romaiul közülni, nem értették, miért mondják ezt „ránk”. Ez félreértésre, aggodalomra is okot adhat akár, így a második nyelvleckének ez a kérdés a témája, más hasonlókkal együtt...

Ko ha do? – Ki ez? (fiúra vonatkozik)

Ko ha di? – Ki ez? (lányra vonatkozik)

Ko ha dala? – Kik ezek? (ez meg a sokaságra vonatkozik)

Ez is egyre vonatkozik:

Ko han tu? – Ki vagy te?

Me i Mumia. – Mumi vagyok.

III. nyelvlecke

Évődések. Amikor épp nem egymásról próbálunk többet megtudni, hanem nagyon is jól ismerjük egymást, és mondjuk az árnyékba húzódva beszélgetünk a nyári melegben, ilyeneket is lehet hallani:

Tu háj dilinyí! – Te dilis/hülye vagy!

Voi dilinyí! – Ő dilinyós!

Árák, csej! – Menjél már, te lány!

IV. nyelvlecke

A Duj Dzséne harmadik számának Széles úti bemutatója közös ünnepé, táncolós bulizássá alakult át. Ahogy a kiosztásra váró újságok elfogytak, és a roma lányok fotózós műhelye is véget ért, szedelődzködni kezdtünk, hazaindultak az emberek. Voltak, akik kisebb csoportokban, volt, aki csak egyedül, odaszólva a többieknek, hogy „na helóosztok, aka gyávtár!”. Hogyan köszönhetünk még egymásnak cigányul, mikor találkozunk és mikor elválunk? Ez a negyedik nyelvlecke témája.

Helóosztok aka gyávtár – Helóosztok, már megyek el.

Na heló, gyávtár – Na szia, megyek.

Ábá gyávtár vagy Már gyavtar – Na, megyek. Már megyek.

Uzsar, máj gyáv mingyár – Várjál, majd megyek mindjárt.

Így köszönünk egymásnak, de csak amikor régen nem találkoztunk:

Távesz báhtájí, csej! – Legyen szerencséd, te lány!

Távesz vi tú. – Legyen neked is.

Amikor csak bemegyünk egymáshoz, azt mondjuk például:

Szo tágyál? – Mit főztél?

és

Ále khá! – Gyere, egyél!

És akkor mondjuk:

De gyánel te táven! – De tudsz főzni!

De gyánel i Esztera te táven! – De tud főzni az Eszter!